

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

جایگاه ایران در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری ۲۰۱۹

ایران در سال ۲۰۱۹ با کسب جایگاه ۸۹ ام در شاخص رقابت‌پذیری سفر و گردشگری جهان نسبت به سال ۲۰۱۷ با صعود ۴ پله‌ای مواجه شده است. این بهبود حاصل افزایش رتبه ایران در بیشتر مولفه‌ها و معیارهای شاخص رقابت‌پذیری سفر و گردشگری در سال ۲۰۱۹ بوده است. در میان معیارهای ۱۴ گانه شاخص رقابت‌پذیری سفر و گردشگری سال ۲۰۱۹، ایران در معیار رقابت‌پذیری قیمت‌ها در میان ۱۴۰ کشور رتبه اول را بدست آورده است. بیشترین بهبود رتبه ایران در شاخص مذکور نیز مربوط به معیارهای زیرساخت‌های ICT و پایداری محیطی با صعود ۱۵ و ۱۳ پله‌ای در سال ۲۰۱۹ نسبت به سال ۲۰۱۷ بوده است. بدترین رتبه ایران در شاخص رقابت‌پذیری سفر و گردشگری نیز متعلق به معیار محیط کسب و کار است که رتبه ایران در سال ۲۰۱۹ نسبت به سال ۲۰۱۷، ۴۲ پله تنزل یافته است. گزارش حاضر با استفاده از اطلاعات آخرین گزارش مجمع جهانی اقتصاد از سفر و گردشگری در جهان- که هر دو سال یکبار منتشر می‌شود- به بررسی جایگاه ایران در جهان و خاورمیانه و مقایسه آن با سال ۲۰۱۷ پرداخته است.

تیرشده توسط طاهره کبری دستبانی

شهروراد ۱۳۹۸

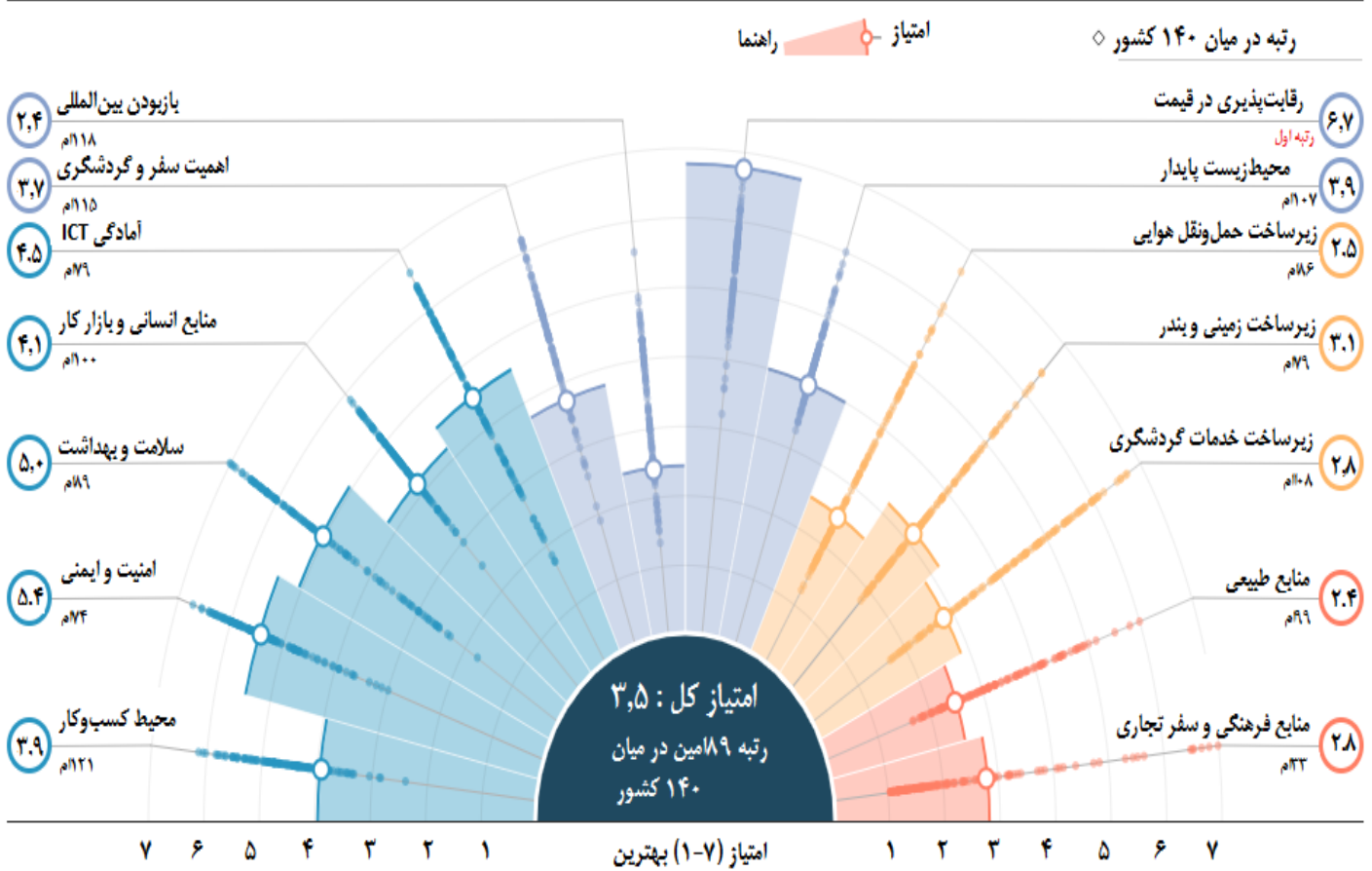
معاونت بررسی های اقتصادی

مطابق گزارش مجمع جهانی اقتصاد از آخرین آمار سفر و گردشگری در ۱۴۰ کشور، شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری بر اساس ۴ مولفه اصلی توانمندسازی محیط، سیاست‌های گردشگری، زیرساخت‌ها و منابع طبیعی و فرهنگی و ۱۴ معیار جزئی‌تر اندازه‌گیری می‌شود که در نهایت امتیاز و رتبه کشورها در هر یک از مولفه‌ها بدست می‌آید.

بر اساس اطلاعات گزارش مجمع جهانی اقتصاد، کشور اسپانیا و فرانسه برای بار سوم (از سال ۲۰۱۵) رتبه اول و دوم در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری را به خود اختصاص داده‌اند. آلمان نیز که در سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۳ دومین کشور در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری بوده، از سال ۲۰۱۵ و برای بار سوم در جایگاه سومین کشور ایستاده و کشور ژاپن برای بار دوم (از سال ۲۰۱۷) در جایگاه چهارم این شاخص قرار گرفته است. ایالات متحده آمریکا (با یک پله صعود)، انگلستان (با یک پله تنزل)، استرالیا، ایتالیا، کانادا و سوئیس به ترتیب در جایگاه پنجم تا دهم این شاخص در سال ۲۰۱۹ قرار دارند.

رتبه ایران در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری از سال ۲۰۱۱ هر ساله بهبود یافته بطوریکه از رتبه ۱۱۴ ام در این سال به رتبه ۹۸ ام در سال ۲۰۱۳، رتبه ۹۷ ام در سال ۲۰۱۵ و رتبه ۹۳ ام در سال ۲۰۱۷ رسیده است. همچنین در سال ۲۰۱۹ با چهار پله صعود نسبت به سال ۲۰۱۷ در جایگاه ۸۹ امین کشور (از میان ۱۴۰ کشور) در شاخص رقابت‌پذیری سفر و گردشگری قرار گرفته است. امتیاز ایران در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری سال ۲۰۱۹ معادل ۳,۵ است که این امتیاز در سال ۲۰۱۷ معادل ۳,۴۳ بوده است. در میان کشورهای خاورمیانه، ایران رتبه هشتم را در شاخص مذکور به خود اختصاص داده که نسبت به سال ۲۰۱۷ تغییری نداشته است.

شکل ۱- عملکرد ایران در معیارهای شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری ۲۰۱۹

منبع: مجمع جهانی اقتصاد

در میان مولفه های اصلی شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری، رتبه ایران در مولفه منابع طبیعی و فرهنگی (۵۷ ام) بهترین و در سیاست های سفر و گردشگری (۱۰۰ ام) بدترین است. ایران در مولفه های توانمندسازی محیطی و زیرساخت ها نیز به ترتیب ۸۳ امین کشور و ۹۴ امین کشور از میان ۱۴۰ کشور مورد بررسی است. علاوه بر این، بررسی ۱۴ معیار زیرمجموعه این مولفه های اصلی نیز نتایج زیر را در بر دارد:

- رتبه ایران در میان معیارهای ۱۴ گانه شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری (به جز در ۳ معیار) بهبود یافته است.
- بهترین رتبه ایران در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری در معیار "رقابت پذیری قیمت ها" است که نسبت به سال قبل تغییری نداشته و همچنان ایران رتبه اول را در این معیار بدست آورده است. این رتبه به لطف پایین بودن قیمت بلیط هواپیما، مالیات، قیمت سوخت و قدرت خرید بالا در ایران بدست آمده است. پس از آن، معیارهای "سفر تجاری و منابع فرهنگی" و "ایمنی و امنیت" بهترین رتبه را در میان سایر معیارها به خود اختصاص داده اند.

معاونت بررسی های اقتصادی

- بیشترین بهبود رتبه ایران متعلق به معیارهای "زیرساخت‌های ICT"، "ایمنی و امنیت" و "پایداری محیطی" به ترتیب با صعود ۱۵ پله‌ای، ۱۳ پله‌ای و ۱۲ پله‌ای نسبت به سال ۲۰۱۷ حادث شده و معیارهای زیرساخت خدمات گردشگری، منابع انسانی و بازار کار، سفر تجاری و منابع فرهنگی، بهداشت و سلامت، زیرساخت‌های حمل و نقل هوایی، اولویت بخشی سفر و گردشگری و منابع طبیعی به ترتیب بیشترین بهبود را داشته‌اند.
- بدترین رتبه ایران در بین ۱۴ معیار مورد بررسی متعلق به معیار محیط کسب و کار بوده که در سال ۲۰۱۹ با تنزل ۴۲ پله‌ای نسبت به سال ۲۰۱۷ به رتبه ۱۲۱ رسیده است.
- معیارهای بازبودن بین‌المللی و زیرساخت‌های هوایی و زمینی نیز به ترتیب با کاهش ۹ پله‌ای و ۴ پله‌ای نسبت به سال ۲۰۱۷ مواجه شده‌اند.

جدول ۱- رتبه ایران در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری بر اساس گزارش های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۹				
تغییرات رتبه (۲۰۱۹) نسبت به (۲۰۱۷)	۲۰۱۹ (۱۴۰ کشور)	۲۰۱۷ (۱۳۶ کشور)	شاخص	ردیف
تضعیف	۱۲۱	۷۹	محیط کسب و کار	توانمندسازی محیط (رتبه ۸۳ ام)
بهبود	۷۴	۸۷	ایمنی و امنیت	
بهبود	۸۹	۹۳	بهداشت و سلامت	
بهبود	۱۰۰	۱۰۵	منابع انسانی و بازار کار	
بهبود	۷۹	۹۴	زیرساخت های ICT	
بهبود	۱۱۵	۱۱۷	اولویت بخشی سفر و گردشگری	سیاست‌های سفر و گردشگری (رتبه ۱۰۰ ام)
تضعیف	۱۱۸	۱۰۹	باز بودن بین‌المللی	
-	۱	۱	رقابت پذیری قیمت‌ها	
بهبود	۱۰۷	۱۱۹	پایداری محیطی	زیرساخت ها (رتبه ۹۴ ام)
بهبود	۸۶	۸۹	زیرساخت‌های حمل و نقل هوایی	
تضعیف	۷۹	۷۵	زیرساخت‌های زمینی و هوایی	
بهبود	۱۰۸	۱۱۶	زیرساخت خدمات گردشگری	منابع طبیعی و فرهنگی (رتبه ۵۷ ام)
بهبود	۹۹	۱۰۰	منابع طبیعی	
بهبود	۳۳	۳۸	سفر تجاری و منابع فرهنگی	

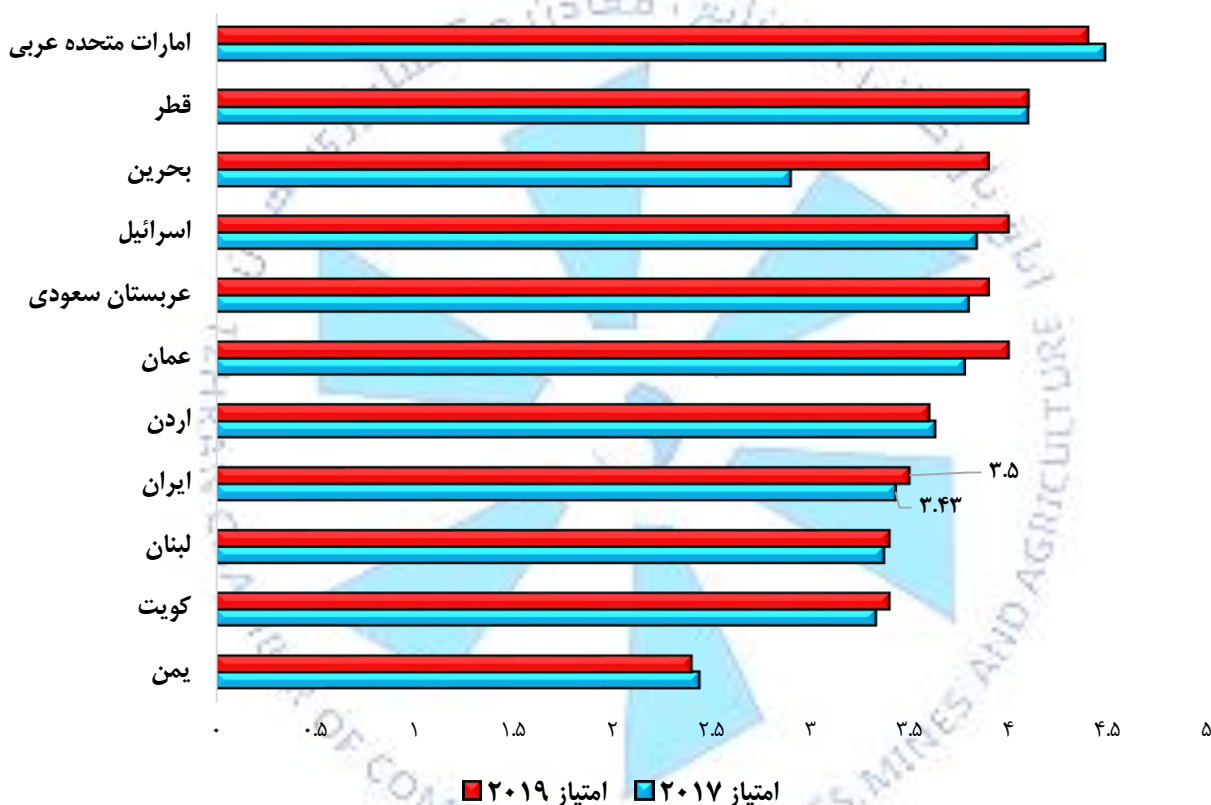
منبع: مجمع جهانی اقتصاد (WEF)

بیشترین امتیاز ایران در میان مولفه های اصلی شاخص سفر و گردشگری متعلق به توانمند سازی محیط (امتیاز ۴٫۶) و کمترین آن متعلق به منابع طبیعی و فرهنگی (امتیاز ۲٫۶) بوده است. در میان معیارهای شاخص نیز رقابت‌پذیری قیمت‌ها و ایمنی و امنیت بیشترین امتیاز (به ترتیب ۶٫۷ و ۵٫۴) را در میان سایر معیارها داشته‌اند. کمترین امتیاز نیز متعلق به معیارهای بازبودن بین‌المللی و منابع طبیعی با امتیاز ۲٫۴ بوده است.

جایگاه ایران در میان کشورهای خاورمیانه

در میان کشورهای خاورمیانه، ایران در سال ۲۰۱۹ رتبه هشتم در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری را به خود اختصاص داده که نسبت به سال ۲۰۱۷ تغییری نداشته است. جایگاه اول و دوم شاخص در خاورمیانه متعلق به دو کشور امارات و قطر بوده که نسبت به سال ۲۰۱۷ تغییری نداشته اند. شایان ذکر است که امارات ۳۳ امین کشور و قطر ۵۱ امین کشور در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری جهان هستند.

نمودار ۱- امتیاز ایران و سایر کشورهای خاورمیانه در شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری ۲۰۱۷ و ۲۰۱۹

منبع: مجمع جهانی اقتصاد (WEF)

مقایسه امتیاز ایران و کشورهای خاورمیانه در معیارهای زیرمجموعه شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری ۲۰۱۹ مطابق جدول ۲ نشان می دهد که از میان ۱۴ معیار مورد بررسی در سال ۲۰۱۹، ایران در زمینه رقابت پذیری قیمت ها، سفر تجاری و منابع فرهنگی و منابع طبیعی امتیاز بالاتری از متوسط خاورمیانه داشته و در ۱۱ معیار باقی مانده امتیاز کمتری از متوسط خاورمیانه دارد. شایان ذکر است که در معیار سفر تجاری و منابع فرهنگی - که امتیاز ایران ۲,۸ و جزء امتیازهای پایین است - و معیار منابع طبیعی - که ایران کمترین امتیاز یعنی ۲,۴ را بدست آورده - نمره ایران از متوسط خاورمیانه بالاتر است.

معاونت بررسی های اقتصادی

جدول ۲- امتیاز ایران و متوسط منطقه خاورمیانه در معیارهای شاخص رقابت پذیری سفر و گردشگری در سال ۲۰۱۹- به ترتیب بالاترین امتیاز ایران

ردیف	شاخص ها	امتیاز ایران	متوسط امتیاز خاورمیانه
۱	رقابت پذیری قیمت ها	۶.۷	۵.۶
۲	ایمنی و امنیت	۵.۴	۵.۶
۳	بهداشت و سلامت	۵	۵.۳
۴	زیرساخت های ICT	۴.۵	۵.۱
۵	منابع انسانی و بازار کار	۴.۱	۴.۵
۶	محیط کسب و کار	۳.۹	۴.۸
۷	پایداری محیطی	۳.۹	۴.۱
۸	اولویت بخشی سفر و گردشگری	۳.۷	۴.۳
۹	زیرساخت های زمینی و هوایی	۳.۱	۳.۷
۱۰	زیرساخت خدمات گردشگری	۲.۸	۴.۲
۱۱	سفر تجاری و منابع فرهنگی	۲.۸	۱.۷
۱۲	زیرساخت های حمل و نقل هوایی	۲.۵	۳.۳
۱۳	باز بودن بین المللی	۲.۴	۲.۵
۱۴	منابع طبیعی	۲.۴	۲.۱

منبع: مجمع جهانی اقتصاد (WEF)

نکته سیاستی:

با توجه به کمترین امتیازهای ایران در برخی زیرشاخص های بین المللی سفر و گردشگری و روند تضعیف آنها، ضرورت دارد توجه ویژه ای به این زیرشاخص ها از جمله محیط کسب و کار، باز بودن بین المللی، اولویت دهی به سفر و گردشگری و خدمات گردشگری مبذول گردد. محیط کسب و کار غیرمساعد و مانع برای انجام فعالیت اقتصادی در این حوزه، اهمیت ندادن به موضوع سفر و گردشگری در حیت تدوین، تصویب و اجرای سیاست های اقتصادی و اجتماعی و ضعف کمی و کیفی در زمینه ارائه خدمات مورد نیاز در گردشگری، همه موانع جدی هستند که باعث می شوند علی رغم وجود ظرفیت ها و پتانسیل بالا در این حوزه، سهم گردشگری در اقتصاد کشور شایان و قابل توجه نباشد. ناکارآمدی قوانین حوزه کسب و کار به ویژه در حوزه مالیات نیز از جمله مواردی است که منجر به تضعیف امتیاز ایران در این شاخص شده است.